

Dokumentation af det levede oprør på gaden. Demonstration den 1. marts 2017 kl. 20.45 i anledning af 10 året for rydningen af Ungdomshuset på Jagtvej 69. Foto: Adam Rieper, 2017.

Oprør på museum

Kan man det?

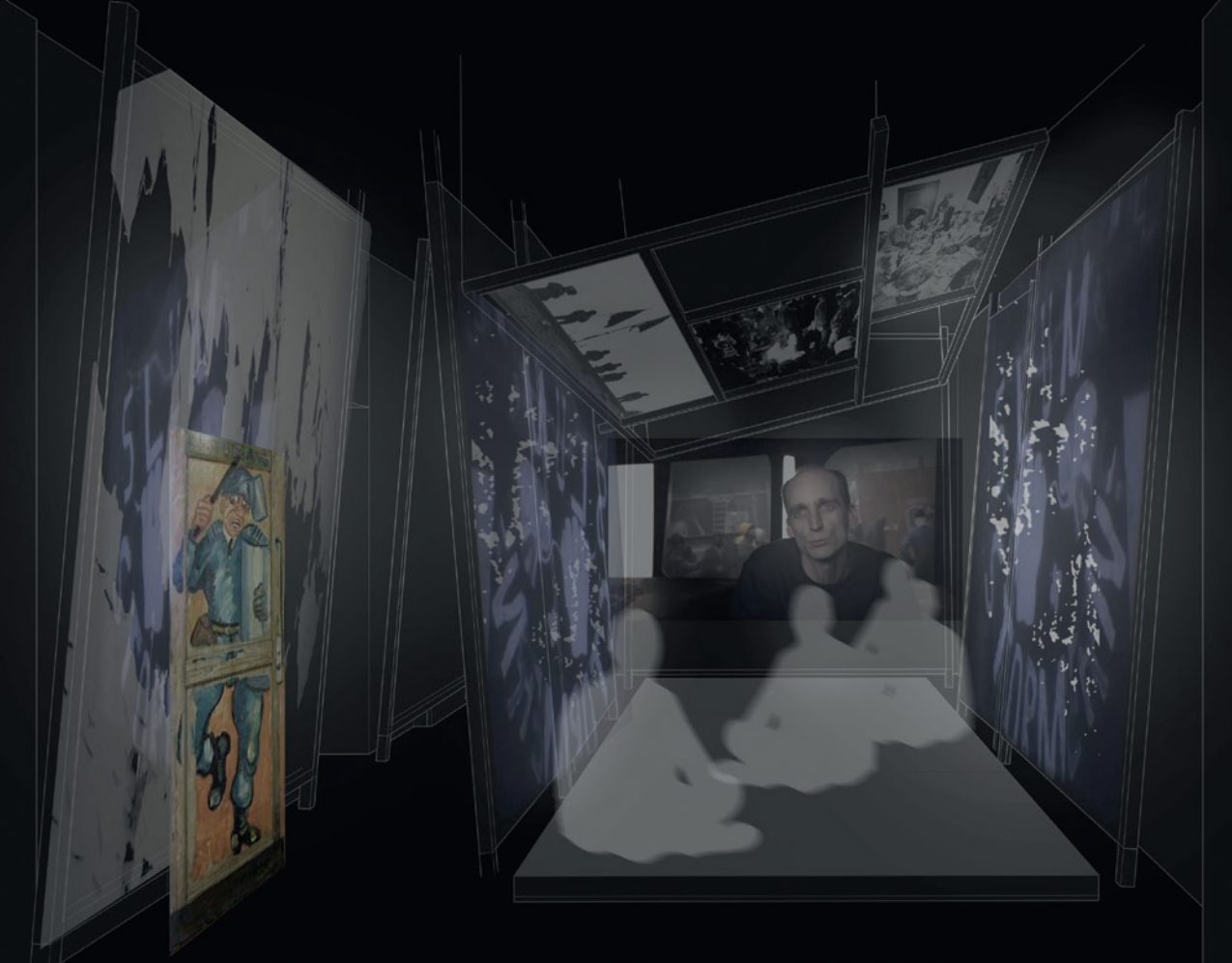
Af Christine Bruun Hybschmann Olsen & Kirsten Egholk

Det nye Københavns Museum i Stormgade 18 har i sin nye permanente udstilling dedikeret et rum til civil ulydighed, protester og kampe i byen fra 1960'erne og frem til i dag. Da oprør, kampe og civil ulydighed ikke kan konserveres, undersøger vi, hvad der sker med oprøret fra gadens parlament til udstilling på et museum, og hvordan museumsgæster oplever oprøret, når det kommer på museum?

Introduktion

Den 1. marts 2017 fyldte tusind demonstranter Københavns gader med store bannere med påskriften "10 år – intet glemt – intet tilgivet". Demonstrationen for 10-årsdagen af Ungdomshusets rydning på Jagtvej 69 gik ikke stille for sig. Som aftenen skred frem udviklede demonstrationen sig til voldsomme sammenstød mellem demonstranter og politi, der blev mødt af brosten og kanonslag. På gaden med sit videokamera var også videojournalist Adam Rieper, der i samarbejde med Københavns Museum filmede hændelsen. I dag indgår optagelserne i Københavns Museums film *Kampen om byen* sammen med interviews med 14 aktive eller tidligere aktivister fra københavnske aktivismiljøer fra 1960'erne og frem til nutiden. Filmen indgår i et udstillingsrum sammen med genstande, arkivalier og fotos fra forskellige protester og aktioner i byrummet.

I denne artikel undersøger vi, som kurator og filmproducent, processen fra de levede oprør på gaden og i byrummet til deres institutionalisering i museumsrummet samt de overordnede intentioner med at sætte oprør og aktivisme på museum. Vi gennemførte i juni 2021 et mindre feltstudie med interviews af både unge og ældre museumsgæster om, hvordan de oplever oprør, når det kommer på museum og bliver formgivet i Københavns Museums udstilling. Derudover har vi også interviewet formidlingsleder Vivi Lena Andersen fra Københavns Museum og den tilknyttede udstillingsarkitekt Johan Carlson fra JAC studios om processen og den færdige udstilling.

JAC studios første designskitse til et udstillingsrum om Retten til byen. Foto: JAC studios, 2017.

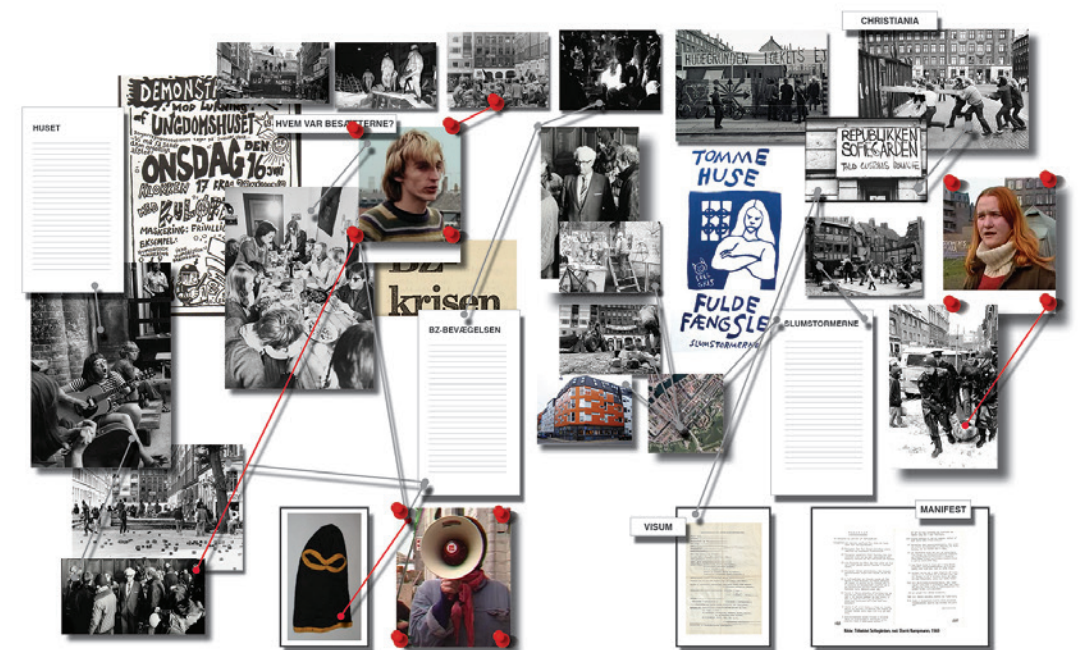
Vores tilgang er præget af *The New Museology*, lanceret af Peter Vergo i 1989, som sætter repræsentationsteknikker i fokus. Ved at undersøge indsamling af oprør og iscenesættelse af oprør på museet vil vi diskutere tre temaer: det levede oprør i byrummet, det indsamlede, tæmmede oprør og det iscenesatte, kuraterede oprør. Allerførst vil vi præsentere den konceptuelle ramme omkring udstillingsrummet Retten til byen.

Hvem har retten til byen?

Københavns Museum valgte med inspiration fra to centrale byforskere, Henri Lefebvre og David Harvey, at sætte fokus på et tema om retten til byen og en række protestbevægelser i København, som udsprang af ungdomsoprøret fra 1960'erne og frem. Lefebvre havde en grundlæggende opfattelse af samfundet som en kamp mellem nietzscheanske viljer, interesser og repræsentationer. Han er både kendt for at diskutere retten til byen og hans teoretisering over rummets sociale produktion og en række rumlige

begreber i værket *La production de l'espace* fra 1974. Repræsentationernes rum og det levede rum udspringer af det levede hverdagsliv og rummet som det opleves, bruges og tilegnes af borgere. Empiriske eksempler på Lefebvres begreb 'det levede rum' har for eksempel været, når borgere uden tilknytning til det formelle, institutionelle system på forskellig vis har indtaget byens mellemrum eller bygninger via en uplanlagt, spontan urbanitet. København rummer utallige empiriske eksempler som slumstormerne i 1960'erne, fristaden Christiania, de spontant opståede byggelegepladser efter saneringerne i 1970'erne og 1980'ernes husbesættelser af nedlagte fabrikker og forladte bygninger, der blandt andet førte til oprettelsen af Ungdomshuset på Jagtvej 69.

Københavns Museums udstilling om Retten til byen er de sidste to rum på en længere kronologisk rejse gennem forskellige steder i byens historie fra 12.000 år før vor tidsregning og frem til nutiden. Publikums 'rejse' gennem byens historie slutter ved Christiania med en 1:1 afstøbning af en detalje fra porten ind til fristaden. Første rum består af en udstillingsvæg med fotos, flyers, pjecer og plakater, der tilsammen formidler en række aktioner i byrummet omkring seks kuraterede emner: utopia, børnemagt, fristeder, flere boliger, byplanlægning og bevaring. Der er udvalgt eksempler fra mu-

Udstillingsarkitektens visualisering af en dynamisk efterforskningsvæg med fotos, dokumenter og genstande og et ønske om udskiftning af aktuelle sager i byrummet. Foto: JAC studios, 2017.

Utopia

De unges drømme om byens udvikling starter slumstormerbevegelsen i Sofiegården og den frie stat Christiania. Tanken er, at et samfund bør bygges op af dem, der bor der.

Utopia

Young people's dreams about the future of the city lead to the squatting movement at Sofiegården and the free city of Christiania. They believe a society should be built by those living in it.

Flere boliger

Slumstormere i 1970'erne og bz-bevegelsen i 1980'erne er unges reaktion på manglen på boliger og ungdomsbevægelse.

More Housing

In the 1970s and 1980s, young people join squatting and other movements in response to a lack of housing and youth movements in Copenhagen.

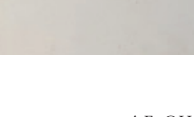
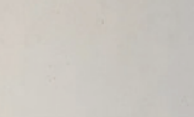
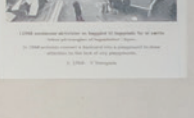
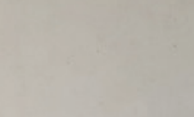
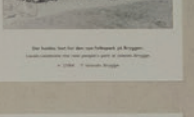
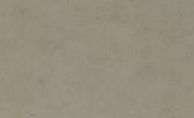
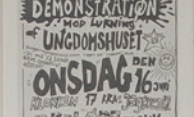
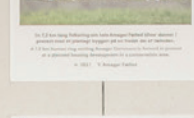
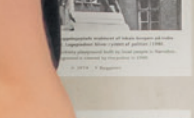
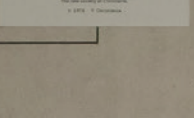
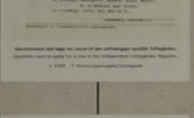
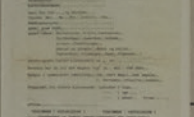

Børnemagt

Byens børn skal have plads og frihed til leg og kreativitet. Forældre kræver byggelejligheder, mens børnebevægelsen kræver børnehaver og indblanding fra voksne.

Children's Rights

Children in the city are entitled to play and freedom to play. Parents campaign for play grounds, and the children's movement demands that children have a say in the city.

Bevaring

I København føler man et stort ejerskab til byen. Siden 1960'erne har aktivistgrupper været en aktiv stemme i spørgsmålet om bevaring af både bygninger, institutioner og natur.

Conservation

People in Copenhagen have a strong sense of ownership of the city. Since the 1960s activist groups have been vocal in campaigning for the conservation of buildings, institutions and nature.

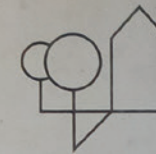

Fristeder

Borgerdrevne folkeparker og kulturhuse er et nyt emne i den kulturpolitiske debat efter 1968. Borgerne prøver alt lige fra demokratisk dialog til kamp for at få deres fristeder.

City Havens

After 1968 citizen-run people's parks and community centres become a new focus of cultural-political debates. People try everything from democratic dialogue to direct action to get the spaces they need.

Byplanlægning

Udviklingen og planlægningen af en by skal opfylde mange forskellige behov. Især efter 2. Verdenskrig har borgerne blandet sig i debatten.

Urban Planning

The planning and development of a city has to meet many different needs. Especially since World War II citizens have joined the debate.

seets eksisterende fotografiske og arkivalske samlinger, som udtrykker forskellige borgeres aktive stillingtagen til byens indretning. Det andet rum er indrettet som et mindre udstillings- og filmrum med seks temaer om slumstormerne i Sofiegården på Christianshavn, Huset i Magstræde, Christiania, byggelegepladsen Byggeren i Nørrebros sorte firkant, BZ-bevægelsen og Ungdomshuset på Jagtvej 69. På en stor væg projekteres den 60 minutter lange dokumentarfilm *Kampen om byen – retten til et sted at være*, som er produceret af Adam Rieper og Christine Hybschmann for Københavns Mu-

“Kampen om byen – retten til et sted at være” hedder dokumentarfilmen, der er i centrum i udstillingsrummet Retten til byen på Københavns Museum. Filmen består af etnografiske interviews med 14 øjenvidner fra aktivistbevægelser i København klippet sammen med arkivklip. En introvæg med afstøbning fra porten til Christiania introducerer rummet. Foto: JAC studios, 2020.

seum. Publikum kan sætte eller lægge sig til rette på store puder og komme tæt på 14 aktivister og deres bevæggrunde for at engagere sig og kæmpe for en sag, der har relation til København. Arkitekten Johan Carlson udtrykker formålet med dette samlingspunkt: “... man samles på en madras med andre, som man ikke kender. Her er man fælles om en madras, ligesom man er fælles om byen.” I en montre udstilles få udvalgte genstande. Der er en slumstormers vinterfrakke brugt i Sofiegården på Christianshavn i slutnin-

gen af 1960’erne. Fra Christiania vises en bemalet dør med et motiv af en flygtende politibetjent, malet af én af Christianias kunstnere i forbindelse med Christiania-patruljens nedlæggelse i 1992. BZ’ernes ikoniske elefant-hue er udstillet sammen med afbrændte barrikade-genstande i forbindelse med Ungdomshusets nedrivning. På nær frakken var alle disse genstande allerede indsamlet af museet.

I midten af udstillingsrummet er publikum fælles om en madras ligesom man er fælles om byen. Foto: JAC studios, 2020.

Det levede oprør i byen

Hvad er så oprør og aktivisme? Ifølge den danske ordbog er oprør “det at en person eller gruppe rejser sig i protest mod en autoritet, en fremherskende opfattelse, en vedtagen norm eller lignende.” Begrebet aktivisme bruges om forskellige former for aktiviteter, der forsøger at italesætte og påvirke en politisk eller social dagsorden for at skabe samfundsmæssig forandring. Lasse Lindekilde og Thomas Olesen definerer i bogen *Politisk protest, aktivisme og sociale bevægelser* fra 2015 aktivisme, som en handling, der afkræver dedikation og involvering før man kan kalde sig aktivist.

“ At sætte oprør på museum betyder ikke at oprør skal konserveres. Det skal gøre det modsatte. Det skal inspirere og vedligeholde ambitionen omkring det, man laver oprør imod eller med.

Til udstillingens film har vi interviewet 14 aktivister før og nu om selve aktionerne og deres personlige motiver for oprør. Ungdomshus-aktivisten Tjarlie sætter følgende ord på den energi og kreativitet, som ligger i selve det at gøre oprør:

“Vi er destruktive, men der er også en kæmpe kreativ kraft i at være destruktiv – der er en kæmpe energi i at ødelægge noget og smadre ting og bryde op med noget.”

For Tjarlie er oprøret vildskab og følelser uden ord:

“(…) det er en virkelig stor ting at være en del af, når så mange mennesker går på gaden – altså folk tager tingene i deres egne hænder og bliver ligeglade med, hvad der bliver ødelagt og bryder fuldstændig ud af de sociale, alle normerne for, hvordan man er sammen og gør, at den måde man går ned ad gaden på – alting bliver ændret i de øjeblikke.”

I kontrast til oprørets vildskab er der hverdagslivet – selv for en BZ'er. Eva, der boede besat i Kapow på Østerbro og var med i slaget om Ryesgade i slutningen af 1980'erne, fortæller om hverdagen som aktivist:

“En typisk hverdag startede langt, langt op af formiddagen og typisk var det uden noget mad i køleskabet – og sådan lidt, jamen hvad gør vi så nu? – og så er der nogen, der måske tager en rygsæk og går ud og stjæler noget morgenmad i den nærmeste Irma og der er måske nogen, der bager noget brød imens – og så kommer dagen sådan stille og roligt i gang.”

Oprør kan også være kampen for ens hjem og familie, ja med livet som indsats, som det var tilfældet for BZ'eren Henrik:

“Det var med indholdet i mit liv som indsats (...) jeg har aldrig tænkt, at det her, det kan jeg dø af – det har jeg ikke, men der er også noget i det der gruppesammenhold, fordi at på en eller anden mærkelig måde, så er det ikke sikkert, at man altid er bange, selvom der kunne være grund til det, fordi der er nogen helt tæt på dig, som du kan regne 100% med – altså hvis du står i en konfrontation, så kan du ikke bare vende dig om og løbe, det går ikke, hvor vil du løbe hen? Du kan jo ikke løbe hjem til dem, du lige har efterladt – sådan fungerer det jo ikke.”

Per, en tidligere aktivist i Nørrebros Beboeraktion i løbet af 1970'erne fortæller om blokader og sammenholdet i forbindelse med kampen om den spontant opståede byggelegeplads på Nørrebro Byggeren:

“... vores slagvåben var jo at lave blokade – og det bestod i, at man satte sig ned i lange rækker og tog hinanden under armene – og så var vores råb ‘Ingen vold, sammenhold! Ingen vold, sammenhold!’ – og det var jo ligesom for at holde den der gejst oppe.”

Filli, der som barn frekventerede Den Sorte Firkants byggelegeplads Byggeren, fortæller, hvordan hendes barnedrømme blev knust med myndighedernes brutale rydning af byggelegepladsen i 1980. Oplevelsen gjorde hende med egne ord til en “lille kriger” – og senere BZ'er

“... de jævned bare Byggeren med jorden – og fjernede mennesker inde fra Byggeren – og folk stillede sig foran bulldozerne. (...) det var frygteligt – det var ligesom at der bare opstod en borgerkrig. “En oprørstrang blev vakt hos børn og voksne:

“... vi gik over fra Hellig Kors Skole fra vores klasse der – vi gik midt i timen og skulle bare over og kæmpe for vores Bygger – ned til vores lokale bager og få æg, som vi kunne kaste efter politiet (...) Og min mor, hun sad oppe i vinduet med højtaler i vinduerne – Byggeren overgiver sig aldrig og råbte og skreg ud af vinduet, at de var nogle hipposvin.”

En meget anderledes tilgang til den spontant opståede urbanitet og dens initiativtagere var til gengæld kulturhuset i Sthyr og Kjærs gamle krydderfirma, som blev til Huset i Magstræde. Her gik Københavns Kommune i dialog med aktivisterne og byggede videre på den levede urbanitet. Peter, en af initiativtagerne fortæller: “Og da jeg så nogle måneder efter kom med de her planer om at lave et kulturhus nede i Sthyr og Kjærs ejendom, så sagde de “det er en skide gode idé”, og de var jo professionelle byplanlæggere og arkitekter. Så de satte faktisk deres personlige arbejde ind på at få lavet tegninger og indretninger til, hvordan det gamle krydderifirma så kunne omdannes til et multikulturhus.” Projekt Hus, som det oprindeligt blev kaldt, er første eksempel i Danmarkshistorien på, at der blev lavet en direkte demokratisk struktur, hvor brugerne selv suverænt bestemmer over den institution, som de bruger til kulturelle og politiske aktiviteter.

Det tæmmede oprør på museum

Vi læner os op af etnologen Lene Ottos definition af museer som flagskibe i en bys og et lands erindringskultur. Museer er samfundsmæssige institutioner, der forvalter fortiden i fællesskabets navn, og som organiserer og formidler den kollektive erindring. I alle samfund bliver der produceret og materialiseret erindring i form af riter, monumenter, museer og mindesmærker – også i forhold til oprør og protester. Den tomme grund på Jagtvej 69 efter Ungdomshusets nedrivning i 2007 er for eksempel blevet til et sådant mindesmærke i byens rum. Ligeledes er der en række genstande, der ma-

terialiserer og knytter erindringer til forskellige protester i byrummet, og som Københavns Museum har indsamlet gennem tiden.

Museet har både lavet passiv og aktiv indsamling om Københavns historie i over 100 år. Den passive indsamling omfatter tilbudte genstande og materiale uden museets aktive opsøgen. Den aktive indsamling derimod er, når museumsinspektøren selv efterlyser materiale og genstande fra en begivenhed eller indsamler gennem feltarbejde. Det kunne for eksempel være aktivisters plakater, flyers, badges, bannere og T-shirts. Det levede oprør kræver en tilstedeværelse her og nu som museumsfolk, der bevæger sig ud i felten, dokumenterer, observerer, filmer, fotograferer og interviewer. Repræsentativiteten i forhold til udvælgelse af informanter er også meget central. Der er både valg og fravalg fra museets side. I Retten til byen bærer 14 forskellige aktivister fortællingen. De repræsenterer seks forskellige sager om civil ulydighed og protester, men både den politiske og udøvende magt er fravalgt i fortællingen om kampen om byen. Museets formidlingsleder Vivi Lena Andersen udtrykker, at hun retrospektivt gerne ville have "andre stemmer med end aktivisterne, som nuancerer fortællingen. Grebet er aktivisters stemmer."

Indsamling kan også være af resterne af en barrikade eller demonstration, som herefter transformeres til museumsobjekter. Det var tilfældet, da museet i 2007 indsamlede barrikade-rester som mursten, containerhjul og cykelkæder fra Jagtvej 69 i forbindelse med nedrivningen af Ungdomshuset. Men der sker noget med selve oprøret i den proces. Det vilde, levede oprør tæmmes og transformeres til museumsgenstande, når de bliver taget ud af brug og kontekst. Arkitekt Johan Carlsson mener:

"At sætte oprør på museum betyder ikke at oprør skal konserveres. Det skal gøre det modsatte. Det skal inspirere og vedligeholde ambitionen omkring det, man laver oprør imod eller med."

Men oprør gøres til historie og bliver institutionaliseret som en del af vores erindringskultur. Genstandene bærer fortiden ind i nutiden, med historikeren Jette Holmstads ord. Hun definerer museumsgenstande som de eneste overlevende fra en begivenhed i fortiden – i deres fysiske realitet. Det, der indsamles på et museum, tillægges et ekstra betydningslag. Inspireret af den franske antropolog Arnold van Gennep er selve museets udvælgelse en *rite de passage*, hvor stykker af den fysiske verden tilskrives en kulturel, åndelig og videnskabelig værdi, uanset om de er kostbare eller ej. Museer holder disse genstande ude af cirkulation for altid; adskilt fra både hverdagslivet og særlige begivenheder i byrummet. Genstandene behandles med uendelig omsorg af konservatorer i klimastyrede magasiner, hvilket i sig selv står i diametral modsætning til genstandens levede liv, hvor det kan gå vildt for sig. Raidhuen for eksempel er ikke længere udsat for BZ'ernes ånde, sved og kamp mod politiet. På magasinet ligger den i en syrefri kasse og bliver håndteret med handsker. Den får et journalnummer i en museumssag om BZ-bevægelsen i København i 1980'erne. Huens proveniens er stærkest, når vi ved, hvem der har båret den og hvornår. Ligesom når én helt bestemt slumstormers vinterfrakke er blevet udvalgt, indsamlet og nu bliver udstillet på Københavns Museum. Genstandene får tillagt en værdi, som hører nutiden og ikke fortiden til. Transformationen fra gaden til museum har den tjekkiske museolog Z.Z. Stránský forsket i. Genstandene kommer til at repræsentere

Oprøret i montre. Slumstormerfrakke, flygtende politibetjent på dør fra Christiania, BZ'ernes ikoniske elefanthue og relikvie-agtige rester fra den store barrikade ved Ungdomshusets nedrivning på Jagtvej 69 i 2007. Foto: Københavns Museum, 2020.

en særlig værdi for mennesket og dets samfund. Museumsinspektøren læser museumsgenstande som betydende noget, der henviser til noget andet end sig selv. Genstandene er tegn og er udvalgt til at repræsentere en del af en fortidig virkelighed. Men nu i en ordnet, kategoriseret og passiv form.

Det kan måske forklare, hvorfor aktivisterne omkring Ungdomshuset, som vi interviewede, ikke ønskede at dele deres oplevelser omkring rydningen af Jagtvej 69. Det er ikke glemt og ikke tilgivet. Det understreger ungdomshusaktivisten Chrustina:

"Men jeg har ikke lyst til at fortælle det – det er sgu' virkelig en vigtig ting for mig ikke at gøre – jeg ville have det rigtig dårligt med at sætte mig ned og gøre det nu. (...) det kan godt være, at jeg ville have lyst til at gøre det om ti år – men jeg har ikke lyst til at gøre det lige nu – fordi rigtig mange af os er stadig aktive – vi laver stadigvæk ungdomshus og har stadigvæk også et behov for, at blive set som ligeværdige medlemmer af et kollektiv med en flad struktur ..."

Det kuraterede oprør

Det nye Københavns Museum slog dørene op for publikum i februar 2020. De materielle levn fra byens udvalgte oprør er blevet til museumsgenstande. De er tegn og repræsenterer en historie, som museet har valgt at formidle i en fast udstilling for nuværende og kommende generationer. Men hvordan oplever publikum de forskellige oprør udstillet på museum? Formidlingslederen fortæller om selve filmen:

“alle aldre bliver bevæget. Børn, som slet ikke er målgruppen, og unge som slet ikke kender til hippietiden eller BZ-bevægelsen. Det er fordi, det er mennesker, der fortæller. Alle er ikke nødvendigvis enige, men den giver anledning til dialog og debat.”

I et mindre feltstudie på Københavns Museum interviewede vi seks museumsgæster umiddelbart efter deres besøg i udstillingen. De tre unge københavnere i 20'erne er studerende, tandplejer og folkeskolelærer. De tre ældre museumsgæster i 60'erne kommer fra Jylland og er lærer, journalist og bibliotekar. En markant forskel imellem de to aldersgrupper er, at de ældre brugere selv har oplevet perioden i modsætning til det yngre publikum, hvor Sigrid (23) siger:

“Jeg vidste slet ikke så meget om det, så det var også meget oplysende.”

Olivia (25) kan huske begivenhederne overfladisk fra historietimerne og beskriver oplevelsen af rummet på følgende måde:

“Det er stringent. Det hele er firkantet. Man prøver at sætte det vilde i bur, at tæmme det, kontrollere det i firkantede rammer, skærme. Rummene er ikke oprør, men tingene i det er oprør.”

I forhold til udstillingens indretning og design oplevede både de yngre og ældre museumsgæster, at dokumentarfilmens greb med individuelle erindringer virkede bedst. Arthur (28), som ikke har så meget kendskab til aktionerne, blev særligt optaget af filmen:

“De personlige beretninger virkede godt, og så er det heller ikke længere tid siden. De er jo på mine forældres alder.”

Her fremhæver arkitekten én af filmens styrker:

“... her får man en relation til nogle af de mennesker, der har noget på hjerte i forhold til byen.” Det bekræfter Arthur (28): “Jeg var mest rørt eller påvirket af Byggeren, hvor bulldozeren kommer kørende og sagtens kunne have slået folk ihjel, og hvor meget man er villig til at kæmpe for sin sag.” Olivia (25) siger: “Det med Sofiegården og Byggeren skar i hjertet, at der slet ikke har været plads til, at du kan have andre behov.”

De unge brugte ikke særlig lang tid på udstillingens genstande og fotos, som de syntes var gode blikfang og med til at skabe overblik. Genstande og fotos vækker kun genkendelse hos de ældre museumsgæster. Rie (67) kalder dem

for “huskere og pejlemærker for hukommelsen” fordi det er mands minde, som folk i hendes alder stadig husker. Ægteparret Jan (65) og Pia (60) genkender det hele, men problematiserer for det første, at museet kun viser oprør i byen fra aktivisternes perspektiv:

“Det legitimerer ikke deres aktioner, men det kunne være rart at høre begrundelserne fra andre perspektiver ... hvorfor gjorde politikerne alt det ‘onde’. Det kunne være godt med nogle arkivklip fra Egon Weidekamp, politidirektør Effsen og Pelle Jarmer og andre.”

For det andet savner de en større aktualitet i forhold til oprør i byrummet i dag: “noget mere omkring det aktuelle for eksempel Amager Fælled – om naturen, som handler om vores miljø og vores ressourcer.” Den aktuelle sag om By & Havns kommende byggeri på Amager Fælled og demonstrationer i den forbindelse refererer Arthur (28) også til. For ham handler det dog om selve det at engagere sig: “Klimaet og arbejdsvilkår kunne jeg godt se mig selv deltage mere i. Stå sammen om noget. Amager Fælled demonstrationen. Der har jeg tænkt, at det ville jeg godt stille mig op og sige fra overfor.” Udstillingens tema om oprør og særligt de personlige beretninger fra aktivister om deres bevægelse vækker dermed en større eller mindre grad af lyst – især hos de unge – til at engagere sig og give deres mening til kende. Arkitekten Johan Carlson mener, at “retten til byen er noget, der sker hele tiden. Det er ikke statisk. Amager Fælled diskuteres nu.” Museet kan dermed bruge de historiske eksempler som afsæt for debat om Københavns indretning nu og i fremtiden.

Konklusion

“Jeg fortryder, at jeg blev fanget”, sagde ungdomshusaktivisten Tjarlie, da hun blev interviewet af os. Som museumsfolk var vi også med til at “fange” hende på et bestemt tidspunkt i tiden og gøre hende og de øvrige aktivister til genstand for en musealisering. Det er et grundlæggende vilkår, når museet går ud og indsamler. Men museet kan først indsamle øjenvidneberetninger og oprørsgenstande, når aktivisterne selv er klar til det. Ved museets udvælgelse gennemgår genstande en overgangsrite fra en almindelig tilstand til museumsgenstande. De bliver til tegn på oprør. Publikums alder og historiske referenceramme har stor betydning for, hvordan disse tegn på oprør bliver aflæst og fortolket af de besøgende. Det ældre publikum oplever genstandene som erindrings-knager og efterlyser andre perspektiver end aktivisternes. Genstandene siger ikke det yngre publikum meget, da de ikke er en del af deres referenceramme. Til gengæld har både de unge og ældre museumsgæster fået en stor oplevelse ud af museets kuratering af aktivisternes egne beretninger. Mødet med disse mennesker og deres fortællinger gør historien og de levede oprør levende og aktuelle den dag i dag. Aktivisternes historier igangsætter tanker og associationer i museumsgæsterne og skaber dermed en særlig atmosfære i et stramt kurateret rum, der ellers ikke oser af oprør.

Forslag til videre læsning

Egholk, Kirsten og Pedersen, Lykke Lafarque: "Nye bevægelser og kampzoner", i *København i 1970'erne – københavnernes historie fortalt i billeder*, red. Lene Floris, 2021, Turbine Forlaget.

Janes, Robert R. og Sandell, Richard (red.): *Museum activism*, Routledge, 2019.

Lindekilde, Lasse og Olesen, Thomas: *Politisk protest, aktivisme og sociale bevægelser*, Hans Reitzel, 2015.

Om forfatterne

Christine Bruun Hybschmann Olsen (f. 1981) er cand.mag. i Visuel Kultur og BA i Film- og medievidenskab og kunsthistorie fra Københavns Universitet og er også uddannet skolelærer. Hun har mange års erfaring som museums- og kulturformidler og har blandt andet kurateret udstillingen "Intime stunder" om Café Intime på Revymuseet (Nu Alhambra). Siden 2011 har hun i samarbejde med videojournalist Adam Rieper produceret udstillings- og formidlingsfilm for en række museer, herunder dokumentarfilmen "Kampen om byen – retten til et sted at være" for Københavns Museum, som indgår i museets nye permanente udstilling.

Kirsten Egholk (f. 1970) er cand.mag. i Europæisk Etnologi fra Københavns Universitet og master i Museologi fra Aarhus Universitet. Fra 1998 til i dag har hun arbejdet med udstillinger, formidling, indsamling og forskning på Greve Museum (1998-2015), Københavns Museum (2015-2018), Historie & Kunst (2019-2020) og Kroppedal Museum (2021-). Fra 2015 til 2018 kuraterede hun blandt andet fem nye permanente udstillingsrum i det nye Københavns Museum, herunder udstillingen "Retten til byen" om urban aktivisme i København. Hun har publiceret bredt om etnologi og museumsarbejde, herunder medskabelse og inklusion.